

“Kış Uykusu” Filminin Varoluşsal Yaklaşım Çerçevesinde Değerlendirilmesi Evaluation of the Film "Winter Sleep" Within the Framework of an Existential Approach

Mehtap KIZILKAYA^{1*}, Ferhat JAK İÇÖZ²

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği,
Aydın, Türkiye.

² Varoluşçu Akademi, İstanbul, Türkiye.

Özet

Varoluş felsefesi, özne ve nesne ilişkisiyle ortaya çıkmıştır ve evrenin bir bütün olduğu görüşünü savunmaktadır. Varoluşçu felsefenin temeli insanın varoluşunu, insanı ve insanın dünyayı algılama şeklini, anlama gayretini olarak aktarılmaktadır. İnsan varlığına anlam arayan tek yaratıktır. Varoluşçuluğa göre insan daha önce tanımlanamamaktadır. Ancak sonradan bir şey olmakta ve kendini nasıl yaparsa öyle olmaktadır. Varoluşçulukta özgürlük olumlu bir kavram olarak düşünülmektedir. Ölüm, insanın sonlu olduğunun en keskin kanıtıdır. Yaşamın bir sonunun olduğunun bilinmesi hayatı anlamlı hale getirmektedir. Sartre, Camus, Heidegger, Kierkegaard ve Nietzsche'nin bu yaklaşımdan etkilendikleri bilinmektedir. Sinema, yalnızca bir estetik yapı değil aynı zamanda toplumsal olay, sıkıntı ve toplumsal dönüşümlerden etkilenen bir yapıda olması nedeniyle sinema filmleri yoluyla felsefe, psikoloji ve psikiyatri kavramlarının aktarılması sıklıkla tercih edilmektedir. Bu derleme, “Kış Uykusu” filmini varoluşsal yaklaşım açısından değerlendirmek ve literatür bilgileri doğrultusunda açıklamak amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Analiz, felsefe, film, varoluşçuluk

Abstract

The philosophy of existence emerged with the subject-object relationship and advocates the view that the universe is a whole. The basis of existential philosophy is conveyed as an effort to understand the existence of human beings, the way humans perceive the world, and humans. Man is the only creature that seeks meaning in his existence. According to existentialism, human cannot be defined before. However, something happens afterwards, and it happens as it does itself. In existentialism, freedom means being responsible for one's own choices, as well as being considered a positive concept. Death is the sharpest proof that man is finite. Knowing that life has an end makes life meaningful. It is known that Sartre, Camus, Heidegger, Kierkegaard and Nietzsche were influenced by this approach. Since cinema is not only an aesthetic structure, but also a structure that is affected by social events, distress and social transformations, it is often preferred to convey the concepts of philosophy, psychology and psychiatry through cinema films. This review has been prepared to evaluate the movie "Winter Sleep" in terms of existential approach and to explain it in line with the literature.

Keywords: Analysis, existentialism, film, philosophy

Atıf için (how to cite): Kızılkaya, M., İçöz, F. J. (2023). “Kış Uykusu” filminin varoluşsal yaklaşım çerçevesinde değerlendirilmesi. Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(1), 114-122. DOI: 10.56061/fbujohs.1184573

Gönderi Tarihi: 06.10.2022, Kabul Tarihi: 17.12.2022, Yayın Tarihi : 17.04.2023

1. Giriş

Varoluşçuluk, insan varoluşunun anlamını, insanın kendini gerçekleştirme olanaklarının bütünü ifade eden çağımızın önemli ve etkili düşünce akımlarından biridir (Sarioğlu, 2008; Gül, 2014). Varoluş felsefesi “*varoluş süreçlerini*” ve “*özü*” irdelemesi, insan sorunu ile ilgileniyor olması nedeniyle büyük halk kitlelerine ulaşabilmiş bir felsefi akımdır (Çelik, 2011; Taşdelen, 2011). Klasik felsefeye karşıt bir duruş olarak ortaya çıkan varoluşçuluğu savunan filozofların fikirleri birbirine benzese de ortak bir paydada toplamak çoğunlukla zordur. O nedenle her düşünüre göre şekillenen varoluşçuluktan söz edilmektedir. Varoluşçu olduğunu ilk kabul eden ve savunan Jean Paul Sartre’dır. Diğer varoluşçu düşünürler ise; Dostoyevski, Kierkegaard, Heidegger, Jaspers, Nietzsche, Camus, Kafka ve Simone De Beauvoir’dır (Bezirci, 2002).

Varoluşçu felsefe, I. Dünya Savaşı sonrası Almanya’da ortaya çıkmış, gelişmesinde dünyadaki olumsuz şartlar etkili olmuştur. Savaş, toplu katliamlar, şiddet ortamı, toplum içinde bölünmeler gibi birçok olumsuz yaşantı, insanı içinde yaşadığı çağa, topluma yabancılaştırmış, yalnız ve bunalımlı bir duygu duruma yöneltmiştir. Böylece bu çağın insanı geleceği ya da geçmişi değil “an”ı önemsemektedir (Akış, 2007; Gündoğdu, 2007). Varoluşçu düşünürler, insanın varlığını, dünyayla ilişkisini ve dünyada bulunma nedenini sorgularken insanın bir varoluşu bir de özü olduğundan söz etmektedirler. Tüm varoluşçu düşünürler, “*varoluş özden önce gelir*” anlayışından hareket etmekte insanı kendi varoluşunun merkezine yerleştirmektedirler. Varoluşçu düşünürlerin ayrıldıkları nokta özü oluşturmada izlenen yoldur. Kierkegaard, Jaspers ve Marcel öğretilerinde insanın yaşamının seçimleri ile şekillendiğini estetik, etik ya da dini bir benliğe sahip olmada özgür olduklarını ifade etmektedirler. Bireyin umutsuz hissetmemesi için ise Tanrı’ya yönelmesi gerektiğini eklemektedirler. Heidegger, Camus, Sartre ve M. Ponty gibi ateist varoluşçular öğretilerinde rastlantısallığa dikkat çekmekte, insan Tanrı tarafından belirlenmiş bir öze sahip olmadığından kendi özünü kendi yaratmak zorunda olduğundan bahsetmektedirler. İnsanda bu kendini yaratma, özünü oluşturma gücünün olması için Tanrı’nın kabul edilmemesi gerektiğini de belirtmektedirler (Çavuşoğlu, 2017; Çelebi, 2013; Sarioğlu, 2008).

Plastik, ritmik ve fonetik sanatların senteziyle oluşan ve yedinci sanat olarak kabul edilen sinema; iletilecek mesajı kısa zamanda bireye ulaştırabildiği ve kişilerarası paylaşım sağladığı için etkili bir sanat ve iletişim aracıdır (Günay ve Subölen, 2016). Fikirleri görsel ve işitsel öğelere dönüştürebilme rolünü yerine getirirken sinemanın beslendiği kaynakların başında felsefe bulunmaktadır (Yokuş, 2020). Varoluş felsefesi sinemada oldukça sıklıkla ele alınan bir felsefi akımdır. Bunun nedenleri arasında sinemanın da varoluşçuluk felsefesinin de 20. yüzyılda gelişmiş ve geniş kitlelere ulaşmış olmaları, varoluşçuluğun kendisine doğrudan “*insanı*” konu alması, varoluşun anlamını- anlamsızlığını sorgulaması sayılabilir (Çalgüner, 2019). Sinema filmlerinde, bireylerin varoluşsal paradoksları, bunaltı ve iç sıkıntıları ile yabancılaşma, yalnızlık, seçim yapma, anlamsızlık absürt gibi varoluşçu kavramların ele alındığı görülmektedir (Avcı, 2016). Filmlerdeki karakterler “Ben kimim?”, “Gerçek nedir?”, “Ölüm nedir?” “Hayat Nedir?”, “Ahlak nedir?”, “Tanrı Nedir?”, “İrade nedir?” gibi sorular sormaktadırlar. Tıpkı varoluşçu düşünürler gibi

varoluşsal içerikli bu önemli soruların sorulduğu filmlerde de sorulara net bir cevap verilmemekte ve tek bir doğru dayatılmamaktadır (Savaş, 2013).

Bu derlemenin yazılma amacı, psikoterapide yer alan temel bazı kavramlar ile felsefi konuların ruh sağlığı profesyonellerine sinema filmleri yoluyla açıklamaktır.

1.1.Kış Uykusu Filmi ile İlgili Genel Bilgiler

Yönetmenliğini Nuri Bilge Ceylan'ın üstlendiği 2014 yapımı film, 3 saat 16 dakika sürmektedir. Dram türündeki *Kış Uykusu* filmi 2014 Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye ödülü kazanmıştır. Filmin başrollerinde; Haluk Bilginer (Aydın), Demet Akbağ (Necla), Melisa Sözen (Nihal), Ayberk Pekcan (Hidayet), Nejat İşler (İsmail) ve Serhat Kılıç (Hamdi) yer almaktadır (Beyazperde, 2022). Film, emekli bir tiyatro oyuncusu olan Aydın'ın aktörlüğü bıraktıktan sonra Kapadokya'da babasından miras kalan butik oteli işletmek için memleketine geri dönmesi ile başlamaktadır. Aydın, kendisine uzak ve soğuk olan kendisinden yaşça genç karısı Nihal ve boşanmış kız kardeşi Necla ile birlikte işletmesini yaptığı otelde yaşamaktadır. Herkesin kendisine ait bir odası bulunan otelde Aydın, boş zamanlarını yerel bir gazeteye köşe yazıları yazarak, yardımcısı Hidayet ile babasından miras kalan gayrimenkullerin işleri ile ilgilenerek geçirmektedir. Necla çevirmendir, ancak boşanma süreci sonrası dikkatini toplayamadığını ifade etmekte ve çeviri yapmamaktadır. Depresif görünmekte ara ara kardeşi Aydın'ın odasına gelerek yaşama, insan ilişkilerine dair konularda sohbet etmektedir. Aydın'ın eşi Nihal ise çevredeki okulların eksiklerini gidermek için bir grup gönüllü ile sosyal sorumluluk projelerini yürüterek vakit geçirmektedir. Aydın, eşi ve kız kardeşi durağan bir yaşam sürerken, borçları biriken kiracıları köyün imamı ve ailesi ile karşılaşmaları sonucunda varoluşsal sorgulamalar yapılmaya başlanmaktadır.

1.2.Varoluş Felsefesindeki Temel Kavramların Kış Uykusu Filmindeki Analizi

Kış uykusu filminde varoluş felsefesindeki bazı temel kavramların yer aldığı görülmektedir. Bunlar; *anlam, kendilik ve otantiklik, özgürlük, fiziksel boyut, ölüm ve hiçlik, değerler ve tinsel boyut*'tur.

Anlam: İnsan hayatının anlamını arayan bir varlıktır (Bilgin, 2018). Deurzen ve Adams (2017)'in aktardığına göre; varoluşçu yaklaşımın öncülerinden olan Viktor Frankl insanın anlam arayışı yaşamdaki temel güdüdür demektedir. Bu anlam, sadece kişinin kendisi tarafından bulunabilir oluşuyla eşsiz ve özel bir yapıdadır. Anlam her türlü şart ve ortamda bulunabilmektedir Frankl yaşamın anlamı-nın sürekli değiştiğini, ancak hiç yok olmadığını, anlamın *"insandan insana, farklılık gösterdiğini, bu nedenle önemli olanın yaşamın anlamı değil, belli bir anda yaşamın özel anlamı"* olduğunu belirtmektedir. Anlam terapisi olarak ifade edilen logoterapiye göre yaşamın anlamının üç farklı yoldan keşfedilebileceği belirtilmektedir. Bu yollardan ilki *bir eser yaratmak, ikincisi bir iş yapmak ve son olarak da bir insanla etkileşmektir*. Ayrıca Frankl, anlam isteminin çeşitli nedenlerle engellenebildiğini, bu durumun varoluşsal engellenme olarak açıklanabileceğini iletirken, insanların boş zamanlarında ne yapacaklarını bilememeleri ve hafta içinin yoğun temposundan sonra hafta sonu içlerinde belirginleşen boşluk hissinin varoluşsal boşluk olarak adlandırılabilceğini ifade etmektedir (Frankl, 2016/1946). Filmde Aydın, aktörlüğü aktif olarak bıraktıktan yani emekli olduktan sonra yaşamını anlamlı hale getirmek için bir otel işletmekte, yerel

gazeteye köşe yazıları yazmaktadır. Bir başka deyişle Aydın, yaşamının anlamını bir eser yaratmakla sağlamaktadır. Eşi Nihal ihtiyacı olan insanlara ve kurumlara yardım ederek yaşamını *insanlarla etkileşerek* anlamlandırmaya çalışmaktadır. Necla ise her ne kadar çeviri yapmayı bırakmış, depresif bir mizaca sahipmiş gibi görünse de Aydın'ın odasına gelip insanlığa özgü konular, değerler, insan ilişkileri, yaşamsal meseleler üzerine yaptığı sohbetlerle yani *etkileşim* yoluyla yaşamını anlamlı kılmaya çalışmaktadır. Ancak Necla'nın genel olarak elemli ifadeleri ve sıkıntılı mizacı varoluşsal boşluk yaşadığını işaret etmektedir.

Kendilik ve Otantiklik: Filmde kendilik, genel olarak bireyin kendisiyle ilgili algıları, bireyselliğe atfedilen duygu ve düşüncelerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bireyin dış çevre ile kurmuş olduğu temaslar, sözü geçen algıların oluşmasına katkı vermektedir (Sezgin ve Güler, 2021). Varoluşçu yaklaşıma göre ise insan, evrenin küçük bir parçasından çok, başlı başına bir öznedir. İnsan akıl sahibi bir varlık olmanın yanında duygu ve tutkuları da olan bir varlıktır (Çifteci, 2021). Kendilik sabit değildir, akışkan ve değişken bir olma halidir. Sartre insanın kendinin özne ve nesne olmak üzere iki şekilde deneyimlediğini ifade etmektedir. Özne olana kendilik insanın kendi merkezinden hayatı deneyimleme hali iken, nesne olarak kendilik ise dışarıdan bakan haldir. İnsan bir konu üzerinde düşündüğünde, üzülendiğinde ve mutlu olduğunda özne olarak kendini yaşarken, aynada kendine baktığında kilo aldım, bu saç modeli bana çok yakıştı demesi ise başkasının gözünden kendisine bakması anlamına gelmektedir (İçöz, 2020). *Otantiklik* kelimesi etimolojik olarak Yunanca "autos" kelimesinden gelmekte "kendi" veya "öz" anlamı taşımaktadır. Otantiklik, kendine has oluş bağlamında *özgünlük*, iç sesine kulak verebilme ve ona göre seçimler yapabilme anlamında *özgürlük* ve eyleme geçebilme anlamında zamansallık ile yakından ilişkilidir (Çifteci, 2021). Otantiklik varoluşsal anlamda, kendine dairlik, kendine aitlik, eylem ve seçimlerin sorumluluğunun alınması, başkalarının ne düşüneceğine göre tavır almama ile kendine dürüst olma gibi kavramları da barındırmaktadır (İçöz, 2020). Filmde, kendiliğin sabit olmadığını değişebildiğini gösteren durum Aydın'ın herkes gibi bir at sahiplenmesi ancak süreç içinde onu bırakmaya karar vermesi olabilir. Kararların çelişkisi ve tutarsızlığı, film boyunca tüm karakterlerin birbirleri ile etkileşimleri sonucu kendileri ile ilgili algılarının üzerine düşündükleri de kendiliğin dış çevre ile şekillendiğini ve insanın kendine verdiği cevapların değiştiğini ve sabit olmadığını göstermektedir. Aydın aldığı kararları uygulamaya dökmüş görünmekte iken Necla işini bırakma ve eşinden ayrılmayla ilgili vermiş olduğu kararın sorumluluğunu yeterince almamakla bir başka deyişle otantik olamamaktadır. Aydın'ın eşi Nihal ise Aydın ile evli kalması İstanbul'dan taşınmasının kendi kararı olmadığını söylediğinde seçim yapamıyormuş gibi davranması otantiklikten kaçış olarak değerlendirilirken, evliliğini bitirmek ve İstanbul'da tek başına kalmak için cesaretinin olmadığını söylemesi kendini o güçte hissetmediğini aktarması ise otantikliktir.

Özgürlük: Filmde yer alan varoluş felsefesindeki temel kavramlardan bir diğeri özgürlüktür. Varoluşçuluğa göre özgür olmak, insan olmakla eş anlamlıdır (Corey, 2007). Özgürlük insancıl bir kişiliğin gelişimi için bir ön koşuldur ve varoluşun temelini oluşturmaktadır (Bilgili ve Acar, 2017). İnsan, yaşamdaki tüm sınırlayıcı etkenlere rağmen içinde bulunduğu durumla ilgili olarak ne hissedeceğini, hangi tutumu takınacağını kendisi belirlemektedir (Yalom, 2014/1980).

Kierkegaard'a göre kişi ancak seçim yapan, bir varlık olarak özgürdür ve çevresini değiştirme özgürlüğüne sahiptir. Özgürlük kavramı sorumluluk kavramını da beraberinde getirmektedir (Yaman, 2017). Öyle ki; varoluşsal özgürlükte seçim yapmak, karar vermek ve sorumluluk almak bulunmaktadır. Kış uykusu filminin tüm karakterlerinde özgürlük kavramı ele alınmaktadır. Aydın Bey, İstanbul'dan Kapadokya'ya taşınma kararıyla aslında seçim yapmıştır. Aldığı kararın sorumluluğunu almış görünmekte yeni yerinde yeni bir yaşam biçimini mutlu sürdürmektedir. Aydın, özgürlüğün ne derece önemli olduğunu başıboş bir Yılki atını ahıra getirdiğinde atın günlerce hırçın davranmayı sürdürmesinde bir kez daha anlamış ve filmin sonunda atı ahırından çıkararak özgürce koştuğu doğaya yeniden bırakma kararı almıştır. Nihal'in seçimi İstanbul'dan taşınmak olmamıştır ancak eşinin verdiği karara itiraz etmeyerek sorumluluk almış görünmektedir. Yeni yaşam alanında kendisini özgürleştirmek için kimi zaman eşiyle ters düşmesine rağmen hayır işleri yapmakta yani seçim yapmış olmakta ve sorumluluk almaktadır. Kız kardeş Necla ise varoluşsal anlamda özgür görünmemektedir. Yeni yaşam biçiminden hoşnut olmayışı, eşiyle boşanmasının yanlış bir karar olduğunu söylemesi ve bulunduğu yerde mutsuz olduğunu sıklıkla ifade etmesi seçiminin sorumluluğunu alamadığını dolayısıyla da özgür olamadığını düşündürmektedir. Fiziksel Boyut: Varoluşsal bir diğer kavram insan varoluşunun fiziksel boyutu (Umwelt)'dur. Bir kişinin, yaşamının herhangi bir zamanında dünyada olma biçimi insan varoluşunun genel haritasında konumlandırılabilir. İnsanın dünya ile ilişkisinin en dış halkası olup bedeni, içinde bulunulan sabit çevreleri, iklimi, havayı, nesnelere, maddi varlıkları, sağlık ve hastalık durumunu kapsamaktadır (Deurzen ve ark., 2017/2016). İnsanın; ailesinden, toplumdan, gündelik sorumluluklardan ötekinin gücünden özgürleşmek için kendisine ait bir alana ihtiyaç duymaktadır. Bu fiziksel alan aynı zamanda insanın yaratıcılığını gerçekleştirebileceği, hayatını gözden geçirebileceği ruhsal bir alan olup mekânın nasıl dekore edildiği gibi konular ve hangi mekânlarda bireyin kendini özgür ve huzurlu hissettiği bireysel farklılıklara göre ayrıcalık göstermektedir. Kendine ait bir mekânın olması insanı, hayatın tekinsizliği ve belirsizliğinden uzaklaştırmaktadır (İçöz, 2020). Tüm bu bilgiler ışığında kış uykusu filminin başrol karakteri Aydın, kendisine otelde bir çalışma odası oluşturmuş olması fiziksel dünyası hakkında bilgi vermektedir. Vaktinin çoğunu kitapları, çalışma masası ve bilgisayarını bulanan odada geçirmekte, misafirlerini bu odada ağırlamaktadır. Yalnızken köşe yazısını yazmakta ve huzurlu görünmektedir. Ara ara kardeşinin ziyaretiyle yazmayı bırakmakta ve onunla sohbet etmektedir. Yine bir hararetli sohbet sırasında kardeşini hiçbir şey yapmamakla suçlayan Aydın, yazı yazmanın kendisini iyi hissettirdiğini ifade etmektedir. Mekânların insanın içsel yolculuğuna fırsat verdiğini yine bir başka sahnede Aydın ile Necla'nın tartışması sonrası odada kalmayı sürdüren Aydın'ın mimiklerinde görmek mümkün olmaktadır. Aydın tartışma anında her ne kadar kardeşine hak vermese de sonrasında diyalogların üzerine düşünmeyi yine odada kalarak sağlamaktadır. Bu durum fiziksel ortamın insanın ruhsal durumuna nasıl katkı verdiğini göstermesi bakımından önemlidir. Aydın kardeşi Necla'ya bir sohbet anında şunları söylemektedir;

"İyi peki dinle o zaman. Bak şimdi. Sen hayatın boyunca yalnız kalmaya ve sıkılmaya mahkûm bir insansın. Çünkü korkaksın, çünkü tembelsin. Asalak gibi yaşamaya alışmışsın ya. Herkes senin için bir şeyler yapsın istiyorsun. Bütün dünya sana borçluymuş gibi davranıyorsun. Nereden

geliyorsa bu borç? Sen ne yaparsan yap ne söylersen söyle herkes sana anlayış gösterebilir istiyorsun. Böyle bir şey mümkün mü? Olabilir mi böyle bir şey? Gerçekçi olmaktan söz ediyorsun, sen gerçekçi değilsin. Ama sen farkında değilsin ya. Yemin ederim, şu kapıdan her girdiğinde inşallah şimdi gıcık bir şey söylemezde benim sinirimi bozmak diye dua ediyorum ben ya. Sen arkamda sessiz sessiz otururken can sıkıntısından kurtulmak için bir bela arayan bakışlarını hissediyorum sırtımda. Sırtım uyuşuyor. Sanki biri arkamda dikilmiş nasırlı elini sırtıma sürüyormuş gibi geliyor. İçim üşüyor.”

Ölüm ve Hiçlik: Varoluş felsefesine yön veren “ölüm ve hiçlik” kavramları filmde sıklıkla görülmektedir. Ölüm, eski uygarlıklardan çağdaş uygarlıklara kadar hemen her toplumun anlamaya çalıştığı, geri dönüşü olmayan ve her insanın deneyim edeceği bir durumdur. Ölümüne yüklenen anlamlar, ölüme karşı verilen tepkiler, bireylerin dini inançları, kültürel özellikleri, sosyal destek sistemleri ve baş etme becerilerinden etkilenmektedir (Turhan, 2021; Gashi, 2021). Varoluş felsefesinin en önemli temalarından biri ölümdür. Ölümün aslında yaşamı düzenlediği ve ölüme her gün bir adım yaklaşıldığından hareketle yaşamın ölmek olduğu ifade edilmektedir (Halıcı Kurtulan, Kararımak, 2016). Ölüm, insana yabancıdır ve büyük bir bilinmezliktir. Varoluşçu bakış açısı, ölümü hayatın sonu, ne kadar sürenin olduğunun bilinmeyişiyle tekinsiz bir durum olarak kabul etmekte ve bu nedenle yaşamın değerli olduğundan söz etmektedir. Soren Kierkegaard, insan öyle yaşamalı ki öldüğünde hesap veremeyeceği bir unsur olmamalı diye ifade etmekte ve hesabın Tanrıya olacağını eklemektedir. Friedrich Nietzsche ise ölümü düşünmenin gereksiz bir çaba olduğunu iddia etmektedir. Nietzsche *ölüm herkes için bir varış noktası ise yaşıyorken hayatın olumlu olumsuz taraflarıyla yaşamayı becermektir* diye açıklamaktadır. Paul Tillich ise ölümü kaygı ile ilişkilendirmekte varoluşun son bulması gerçeği insanı kaygılandırır da bu kaygıya sahip çıkıp cesaretle canlı bir şekilde seçim yaparak yaşanmasını önermektedir. Karl Jaspers ise ölümden nihai durumlardan biri olarak bahsetmektedir. İnsanın nihai durumlardan kaçma şansı olmadığını ancak bu durumun kabul edilmesinin daha pratik olacağını eklemektedir. Kısacası insanın öleceğini bilerek yaşamının hayatını inşa etmesi için gerekli olduğunu belirtmektedir. Martin Heidegger ise insanın her gün, her saat, her dakika ölüme hareket ettiğinden söz etmekte ve tamda bu gerçek kabul edildiğinde insanın kendini keşfedeceği ve hayatı dolu dolu yaşamının mümkün olacağını ifade etmektedir.

Ayrıca varoluşçu bakış açısına göre ölüm korkusu diye bir korku yoktur bunun en önemli kanıtı ölümün bilinmemesidir denilmektedir. İnsanların ölümden korktuklarını söylediklerinde aslında yeterince yaşayamadıklarını açıklamaya çalıştıkları belirtilmektedir. Kısaca varoluşçu yaklaşım ölüm korkusunun, ölümden değil nasıl yaşandığından ya da yaşanmadığından korkmak olduğu biçiminde açıklamaktadır (İçöz, 2020; Malpas ve Solomon, 2017/1998). Filmdeki tüm karakterler ölümlü dünyayı kendilerince anlamlı hale dönüştürmeye çabalamaktadırlar. Bunu Nihal, yardımlaşmayı yücelterek yaparken Necla yaşamı sorgularken yapmakta, Hamdi aile birliğini sağlamaya ve ibadet etmeye adanmış görünmektedir.

Değerler ve Tinsel boyut: Filmde göze çarpan iki varoluşsal kavramdır. Değerler, neyin doğru ve neyin yanlış, neyin iyi ve neyin kötü olduğunu belirlemeye yarayan, toplumdan topluma ya da belli

bir toplumda zaman içerisinde değişimlere uğrayan genelleştirilmiş tutumlardır (Yazıcı, 2006). Sevgi, saygı, dürüstlük, adalet, yardımseverlik ve nezaket gibi değerler her dönemde her ülkede takdir edilen ölçütler arasındadır (Hökeleki, 2010). Değerler insanların, karar ve davranışlarını yönlendirmektedir. Bir birey olarak var olmada değerler önemli bir yer işgal etmektedir (Kuçuradi, 1998). Varoluşçuluk, bireysel değerlerin toplumsal değerlerle yoğun bir ilişkisi olduğunu ancak aynı şeyler olmadığını belirtmektedir. Bireysel olarak değer verilen olgular kastedilmektedir. Ayrıca insanın seçimlerini değerlerinin şekillediğini de eklemektedir (İçöz, 2020). Bir kişinin, varoluşunu bilinmeyenle ilişkilendirmesi, ideal bir dünya hissi ve kişisel değerler sistemi oluşturmasına tinsel varoluş denilmektedir. Tinsel boyut insanın bilinmeyenle ve metafizikle ilişkisini ve bunu nasıl anlamlandırdığını açıklamaktadır (Deurzen ve ark., 2017/2016). Filmde köyün imamı Hamdi mesleği gereği dini değerlerle hayatını yönlendirmiş biri iken kardeşi İsmail'in cezaevinden çıkmış işsiz biri olup gün boyunca alkol alması aile içindeki değerler farklılığını da göstermektedir. Aynı zamanda Aydın, Necla ve Nihal'in değerler sistemi ile Hamdi ve ailesinin değerleri arasındaki farklılıkta birçok sahnede görülmektedir. Öyle ki kendisini hayır işleri yapmaya adanmış Nihal, eşi Aydın'dan gizlice Hamdi ve ailesine para yardımında bulunmak için onların evine gider, ancak Hamdi parayı alacağı sırada İsmail görür ve para destesini şömineye atıp yakar. Bu duruma Nihal bir türlü anlam veremez *"hem yoksuldurlar hem de para yardımını kabul etmemektedirler"* der. Burada değerlerin kalıp bir şekilde kabul edilmediği yardım gibi görünen durumun karşı tarafça acınacak bir hal olarak değerlendirilmesiyle olumsuz bir tutuma dönüştüğü açıkça görülmektedir. Tüm film boyunca hemen her karakterin sevgi, saygı, yardımlaşma gibi tüm insanların ortak değerlerinden birine bağlı olduğu ve yaşamlarını öyle anlamlandırmaya çalıştıkları izlenmektedir.

2. Sonuç

Varoluş felsefesi insanın akılla anlamayacağı *"varoluş süreçlerini"* ve *"özü"* irdeleyen bir felsefedir (Çelik, 2011). Varoluşçuluğun, insan sorunu ile ilgileniyor olması büyük halk kitlelerine ulaşmasını sağlamıştır (Taşdelen, 2011). Varoluşçu bakış açısıyla insanın nasıl yaşayacağına karar vermesinde özgür oluşu en önemli olgudur. İnsanlar, tercihler ve seçimleriyle kendi varlıklarını gerçekleştirmektedirler. Bu durum ölüme kadar devam etmektedir (Çavuşoğlu, 2017). İnsanın bu dünyada ölümlü olduğunu bilmesi, hayatı mutlu ve anlamlı bir şekilde yaşama isteğini ortaya çıkarmaktadır. *"Kış Uykusu"* filminde varoluşçu felsefenin anlam, ölüm, değerler sistemi ve kendilik gibi temel birçok kavramını görmek mümkündür. Bu derlemede, kavramlar literatür eşliğinde tartışılmıştır. Ruh sağlığı profesyonellerinin eğitiminde felsefi konular ile psikoterapi alt yapısını oluşturan temel kavramların anlaşılmasında sinema filmlerinin etkin rol oynayabileceği düşünülmektedir.

Yazarların Katkısı

Konu Seçimi: MK, FJİ; Tasarım: MK; Planlama: MK, FJİ; Veri Toplama: MK, FJİ; Analiz: MK, FJİ; Makalenin Yazımı: MK, FJİ; Eleştirel Gözden Geçirme: FJİ.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması olmadığı beyan edilmiştir.

Kaynakça

- Akiş, Y. (2007). Albert camus ve jean paul sartre'da saçma'nın karşılaştırılması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Üniversitesi.
- Avcı, İ. (2016). Jean Paul Sartre'in varoluşçu düşüncesinin izlerini modern sinemada aramak: Çölde Çay Filmi. Selçuk İletişim, 9(3), 321-342. <https://doi.org/10.18094/si.24705>
- Beyazperde (2022). Kış Uykusu. 12.08.2022 tarihinde <https://www.beyazperde.com/filmler/film-218023/> adresinden alındı.
- Bezirci, A. (2002). Varoluşçuluk (Önsöz). Say Yayınları, İstanbul.
- Bilgili, H.& Acar, N. (2017). Martin eden romanının varoluşçu terapinin temel kavramları açısından incelenmesi. The Journal of International Social Research, 10(51), 490-500. <https://doi.org/10.17719/jisr.2017.1782>
- Bilgin, O. (2018). Türk arabesk müziğinin varoluşçu terapinin temel kavramları açısından incelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 7(3), 200-207.
- Corey, G. (2007). Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları. Mentis Yayıncılık, Ankara.
- Çalgüner, E. (2019). Sinemada varoluşçuluk ve aronofsky. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 48, 291-308.
- Çavuşoğlu, H. (2017). Genel olarak varoluşçuluğa bakış ve varoluşçuluk çeşitleri. Journal of Social And Humanities Sciences Research, 4(12), 772-780.
- Çelebi, V. (2013). J. P. Sartre ve S. Kierkegaard'ın Varoluşçuluk düşüncelerinin karşılaştırılması. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23(2), 247-262.
- Çelik, T. (2011). Gürsel Korat'ın tarihsel düzlemlerinde romanlarında varoluşçuluk. Dil ve Edebiyat Dergisi, 8(1), 41-77.
- Çiftçi, V. (2021). Otantik kendiliğin olanağı. Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, 32,139-154. <https://doi.org/10.53844/flsf.969499>
- Deurzen, E., & Adams, M. (2017). Varoluşçu danışmanlıkta ve psikoterapide beceriler (Çev: FJ, İçöz). Pan Yayıncılık. İstanbul. (Original Yayın Yılı 2016).
- Frankl, V. (2016). İnsanın anlam arayışı (Çev: S, Budak). Öteki Yayınevi. Ankara. (Original Yayın Yılı 1946).
- Gashi, F. (2021). Ölüm psikolojisi ve ölüm konusunda dini inancın etkisi. Rumeli İslam Araştırmaları Dergisi, 7, 80-99.
- Gül, F. (2014). Varoluşçu felsefenin Türk düşünce hayatındaki yansımaları. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18, 27-32.
- Günay, Ö.L.& Subölen, S. (2016). Zeki Demirkubuz sineması'nda varoluşçuluk izleri: karanlık üzerine öyküler üçlemesi. SineFilozofi Dergisi, 1(2),147-167.
- Gündoğdu, H. (2007). Varoluşçu felsefelerdeki bazı ortak özellikler. Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 7(4), 95-132.
- Halıcı Kurtulan, M., & Kararımak, Ö. (2016). Ölüm kaygısı, tinsellik, dindarlık eğilimi ve varoluş kaygısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Spiritual Psychology and Counseling, 1, 163-187. <http://dx.doi.org/10.12738/spc.2016.2.0007>.
- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: Değerler eğitimi. Eğitime Bakış Dergisi, 6 (18), 4-10.
- İçöz, F.J. (2020). Kendin olmanın dayanılmaz hafifliği. Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul.
- Kuçuradi, I. (1998). İnsan ve değerleri. Yankı yayınları, İstanbul.

- Malpas, J., & Solomon R.C. (2017). Ölüm ve felsefe (Çev: N, Küçük). İthaki Yayınları. İstanbul. (Original Yayın Yılı 1998).
- Sarioğlu, G. (2008). Tarih felsefesi alanında bir inceleme: varoluş felsefesi ve tarih anlayışı. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(9), 243-257.
- Savaş, H. (2013). Sinema ve varoluşçuluk. Sözcükler Yayınevi. İstanbul.
- Sezgin, M., & Güler, Ş. (2021). Öz'ün söz üzerine etkileri: kendilik tutarlılığı, beden imajı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilerin iletişim öğrencileri özelinde incelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 52, 206-234. <https://doi.org/10.9779/pauefd.787237>
- Taşdelen, V. (2011). Varoluş Felsefelerinde Varoluşun Özden Önceliği Sorunu. Beytulhikme An International Journal of Philosophy, 1 (1), 26-54.
- Turhan, E.H. (2021). Death anxiety and coronavirus on the axis of death sociology. HABITUS Journal of Sociology, 2, 85-101.
- Yalom, I. (2014). Varoluşçu psikoterapi (Çev: Z. İyidoğan Babayiğit). Kabalıcı Yayınevi. İstanbul. (Original Yayın Yılı 1980).
- Yaman, Y. (2017). Mevlânâ ve Kierkegaard'da benliğin gelişimi. Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi, 29, 111-123. <https://doi.org/10.20981/kaygi.342420>
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitime genel bir bakış. Türklük Bilimi Araştırmaları, 19, 499-522.
- Yokuş, G. (2020). Eğitim felsefesi dersindeki sinematografik deneyimler üzerine öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi: yavaş bakış. İleri Eğitim Çalışmaları Dergisi, 2(2), 158- 172.